

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації Євдоченко Олени Сергіївни
«Педагогічні умови формування професійної компетентності
майбутніх хіміків у процесі фахової підготовки в закладах вищої освіти»,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань
01Освіта/Педагогіка за спеціальністю
015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)**

Актуальність теми дисертації зумовлена соціально-економічними змінами та розвитком вітчизняного промислового ринку, які визначають нові напрями професійної підготовки майбутніх фахівців різних галузей. Відповідно до Закону України «Про забезпечення хімічної безпеки та управління хімічною продукцією» (2022 р.) заклади вищої освіти, що здійснюють фахову підготовку майбутніх хіміків, мають забезпечувати формування компетентних фахівців, які розуміються на правилах дотримання норм безпечного використання хімічних речовин, усвідомлюють ризики їх використання. Сучасні лабораторії хімічних виробництв, підприємств та установ, які передбачають контроль якості та безпечності різноманітної продукції, особливості її виготовлення, переробки, утилізації залишків тощо, потребують обізнаних, компетентних, здатних до швидкої адаптації в змінних умовах праці фахівців-хіміків. З огляду на профілізацію, дистанційний формат навчання, стрімкий технічний розвиток матеріальної бази підприємств, постає потреба в модернізації процесу формування професійної компетентності майбутніх хіміків.

Актуальність дослідження посилюється також низкою суперечностей між:

- вимогами до змісту професійного поля діяльності, які передбачені нормативними документами держави до фахівців хімічної галузі, та наявним змістом фахової підготовки майбутніх хіміків у закладах вищої освіти;

- вимогами науково-технічного прогресу, цифровізацією суспільства та реально створеними педагогічними умовами формування професійної компетентності майбутніх хіміків у закладах вищої освіти;
- вимогами роботодавців до професійної компетентності випускників закладів вищої освіти, наявності індивідуального первинного професійного досвіду та недостатнім рівнем її сформованості;
- необхідністю наукового обґрунтування фахової підготовки майбутніх хіміків та відсутністю комплексного дослідження цієї проблеми.

У контексті розв'язання зазначених суперечностей на основі аналізу наукової та навчально-методичної літератури були виявлені значні наукові напрацювання, зокрема, щодо: загальних проблем професійної підготовки фахівців (О. Антонова, М. Бакум, С. Гончаренко, К. Корсак, В. Кушнирук, М. Лещенко, А. Лігоцький, В. Луговий, П. Олійник, В. Осадчий), обґрунтування доцільності спеціальної підготовки кадрів, визначення її змісту, форм, методів, умов і специфіки професійної підготовки (Є. Барбіна, С. Вітвицька, І. Зязюн, В. Лозова, Г. Касянович, Н. Ничкало, Л. Романишина, О. Романовська та ін.), проблем професійної підготовки вчителів хімії (О. Анічкіна, А. Блажко, О. Блажко, В. Богатиренко, А. Грабовий, Н. Прибора, Н. Шиян, О. Ярошенко), спеціалістів фармації (І. Бойчук, Б. Зіменковський, Л. Кайдалова, В. Сліпчук, В. Черних), фахівців аграрної галузі (Л. Білан, Н. Бурмакіна, Л. Кліх, О. Нагорнюк), професіоналів харчової галузі (Т. Лазарева, М. Лобура, Л. Крайнюк, О. Туриця, О. Мельник). За останні роки з'явилися перші спроби дослідження проблеми фахової підготовки майбутніх хіміків у роботах О. Авдеевої, О. Анічкіної, Т. Деркач, О. Камінського, Т. Кук, Л. Романишиної, П. Самойленка, М. Чайки. Проте у науково-педагогічній літературі недостатньо висвітленою залишається проблема фахової підготовки майбутніх хіміків як цілісна система.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.
Дисертаційна робота виконана в межах науково-дослідної теми «Професійна підготовка майбутніх фахівців в умовах ступеневої освіти» кафедри

професійно-педагогічної, спеціальної освіти, андрагогіки та управління Житомирського державного університету імені Івана Франка (державний реєстраційний номер 0110U002274). Тему дисертації затверджено вченою радою Житомирського державного університету імені Івана Франка (протокол № 3 від 26.10.2018 р.).

Достовірність та обґрунтованість одержаних результатів досягнута дисертанткою використанням значної кількості наукових джерел (225 найменувань, з яких 23 – іноземними мовами), здійсненням ґрунтовного аналізу об'єкта і предмета дослідження на загальнонауковому та конкретно-науковому рівнях; апробацією одержаних результатів (19 тез доповідей на конференціях різного рівня); належною публікаційною активністю (6 статей у наукових фахових виданнях України, 1 стаття у зарубіжному періодичному виданні, 19 тез доповідей, 4 навчально-методичні посібники). Структура дисертації логічно побудована відповідно до мети та завдань дослідження й складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, списку використаних джерел і додатків. Обґрунтованість висновків визначається обраними науковими підходами, достатнім використанням теоретичного та емпіричного матеріалу, методами кількісного та якісного аналізу, математичної статистики (факторний аналіз, обчислення середнього значення коефіцієнта сформованості професійної компетентності майбутніх хіміків, визначення чисельних характеристик рівнів сформованості професійної компетентності за методикою А. Наследова, встановлення однорідності груп за критерієм Стьюдента).

Ступінь новизни основних результатів полягає в тому, що дисертація є системним дослідженням, присвяченим проблемі формування професійної компетентності майбутніх хіміків у закладах вищої освіти. Дисертаційна робота Олени Євдоченко виконана самостійно, містить наукові положення та нові науково обґрунтовані теоретичні результати, що мають істотне значення для галузі знань 01 Освіта/ Педагогіка.

Здобувачкою *вперше* теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено модель і педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх хіміків у закладах вищої освіти; визначено структурні компоненти професійної компетентності майбутніх хіміків, її критерії, показники та рівні сформованості; охарактеризовано сучасні наукові підходи до формування професійної компетентності майбутніх хіміків; здійснено порівняльний аналіз освітніх програм і навчальних планів фахової підготовки майбутніх хіміків у актуальних для вступників вітчизняних і провідних закордонних закладах вищої освіти.

Удосконалено зміст, форми, методи формування професійної компетентності майбутніх хіміків. *Уточнено* сутність понять «професійна компетентність», «професійна компетентність хіміків», «підготовка», «фахова підготовка хіміків», «освітнє середовище», «професійна діяльність», «педагогічні умови», «педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх хіміків».

Подальшого розвитку набуло методичне забезпечення реалізації фахової підготовки хіміків у закладах вищої освіти.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в експериментальній перевірці авторської моделі та педагогічних умов формування професійної компетентності майбутніх хіміків; дослідно-експериментальному визначенні рівня сформованості професійної компетентності майбутніх хіміків на констатувальному та формувальному етапах; оновленні навчально-методичного забезпечення та практичній реалізації низки обов'язкових освітніх компонент професійного спрямування; розробці авторських навчально-методичних посібників для викладання низки освітніх компонент (інструктивно-методичних матеріалів для лабораторних занять, методичних рекомендацій до організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 102 «Хімія»).

Матеріали дослідження можуть бути використані викладачами, науково-педагогічними, педагогічними працівниками закладів вищої та передвищої освіти, які здійснюють фахову підготовку майбутніх хіміків, а також здобувачами вищої освіти різних рівнів.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес Житомирського державного університету імені Івана Франка, Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Львівського національного університету імені Івана Франка, Одеського національного університету імені І. І. Мечнікова, Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Наукові праці, які відображають результати дисертації. Основні результати дослідження відображено в 30 публікаціях (19 одноосібних), з них 6 статей у наукових фахових виданнях України, 1 стаття у зарубіжному періодичному виданні, 4 навчально-методичні посібники, 19 тез доповідей на конференціях різного рівня.

Апробація і впровадження результатів дослідження.

Основні результати дисертації було відображено на науково-практичних конференціях: міжнародних: «Сучасна система освіти і виховання: досвід минулого – погляд у майбутнє» (Київ, 2018, заочна), «Науково-педагогічні школи: проблеми, здобутки та перспективи розвитку» (Житомир, 2018, очна), «Актуальні проблеми вищої освіти: теоретико-методологічні та прикладні аспекти» (Бар, 2019, очна), «Innovative development of science and education» (Греція, 2020, заочна), «Теоретичні і методичні засади розвитку професійної компетентності майбутніх фахівців в умовах освітніх змін» (Бар, 2020, заочна), «Introduction of European approaches and new methods of training future specialists in biology, ecology, geography, geology and chemistry» (Wloclawek, 2021, заочна), «Актуальні проблеми збереження національної ідентичності освітньої системи України в контексті євроінтеграційних процесів» (Бар, 2022, заочна), «Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку» (Дебрецен, 2022, заочна), «Science, innovations and education: problems and prospects. Proceedings of the 14th International scientific and

practical conference» (Tokyo, Japan, 2022, заочна), «Eurasian scientific discussions. Proceedings of the 8th International scientific and practical conference» (Barcelona, Spain, 2022, заочна); всеукраїнських: «Актуальні задачі хімії: дослідження та перспективи» (Житомир, 2017, 2018, 2019, 2020, очна), «Перспективи хімії в сучасному світі: Інтернет-конференція молодих вчених» (Житомир, 2021, 2022, дистанційна).

Оцінка структури дисертації, її мови та стилю викладення. Структура дисертації ретельно продумана, логічно побудована, складається зі вступу, трьох розділів, кожен із яких характеризується певним внеском у розв'язання завдань дослідження фахової підготовки майбутніх хіміків у закладах вищої освіти, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 335 сторінок, основний текст дисертації викладено на 192 сторінках. Дисертація містить 22 додатки.

Дані про відсутність текстових запозичень і порушень академічної доброчесності. Дисертацію перевірено за допомогою веб-ресурсу Unicheck у Житомирському державному університеті імені Івана Франка. Результати перевірки показали наявність 9,83% запозичень.

Висновок. На підставі розгляду дисертації, наукових публікацій, у яких висвітлено основні результати наукового дослідження, та з урахуванням результатів фахового семінару кафедри професійно-педагогічної, спеціальної освіти, андрагогіки та управління Житомирського державного університету імені Івана Франка (18 квітня 2023 р., протокол № 9) визначено, що дисертація Олени Євдоченко є завершеним науковим дослідженням, виконана на високому рівні, містить наукові положення, нові науково обґрунтовані теоретичні та практичні результати проведених здобувачем досліджень, що сприяють підвищенню якості фахової підготовки майбутніх хіміків у закладах вищої освіти.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленої кваліфікованої наукової праці на правах рукопису та виконано здобувачкою особисто. У

дослідженні одержано нові науково обґрунтовані й достатньо апробовані теоретичні й практичні результати в галузі вищої освіти, що в сукупності є суттєвими для підготовки компетентних і конкурентоспроможних фахівців.

Дисертація Олени Євдоченко «Педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх хіміків у процесі фахової підготовки в закладах вищої освіти» відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», пунктам 6-9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова КМУ № 44 від 12.01.2022 р.) та рекомендується для подання до розгляду і захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

Головуюча:

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри професійно-педагогічної,
спеціальної освіти, андрагогіки та управління
Житомирського державного університету
імені Івана Франка

Олена АНТОНОВА

ПІДПИС ЗАСВІДЧУЮ:
Начальник відділу кадрів Житомирського
державного університету
імені Івана ФРАНКА

Людмила Мисюк